

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Daniely Švecovej a sudcov JUDr. Olgy Trnkovej a JUDr. Milana Deáka, v právnej veci navrhovateľov: I/ M. bytom B., 2/ M. bytom B. a 3/ M. bytom v B. v dovolacom konaní všetkých zastúpených JUDr. J., advokátom v B., proti odporcom: I/ I. bytom P., II/ E. bytom tamtiež a III/ M. bytom Z., v dovolacom konaní všetkých zastúpených JUDr. D., advokátom v P., o vydanie nehnuteľnosti a iné, vedenej na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. 12 C 473/92, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu v Žiline z 23. marca 2005, č. k. 12 C 473/92 - 436 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 5. decembra 2005 sp. zn. 8 Co 405/2005, takto

r o z h o d o l:

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu v Žiline z 23. marca 2005 č. k. 12 C 473/92 v napadnutých častiach (s výnimkou výroku o povinnosti odporcov I/ až III/ zaplatiť na účet Okresného súdu v Žiline súdny poplatok v sume 200 000 Sk) v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 5. decembra 2005 sp. zn. 8 Co 405/2005 v napadnutých častiach z a m i e t a .

*V časti týkajúcej sa povinnosti odporcovi I/ až III/ zaplatiť na účet Okresného súdu v Žiline súdny poplatok v sume 200 000 Sk rozsudok Okresného súdu v Žiline z 23. marca 2005 č. k. 12 C 473/92 v spojený s rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 5. decembra 2005 sp. zn. 8 Co 405/2005 **z r u š u j e** a v rozsahu zrušenia vec vracia Okresnému súdu v Žiline na ďalšie konanie.*

Odporcovia I/ až III/ sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť navrhovateľom 1/ až 3/ trovy dovolacieho konania v sume 6376 Sk do troch dní.

O d ô v o d n e n i e :

*Okresný súd v Žiline rozsudkom z 23. marca 2005, č. k. 12 C 473/92 – 436 **uložil odporcom I/ až III/ povinnosť vydať** navrhovateľom 1/ až 3/ nehnuteľnosti nachádzajúce sa v kat. úz., zapísané v PK vo vl. č.. pod parc. č.. dom č. X. vo výmere 1012 m², č. X. – roľa D. vo výmere 78 m², ktorým v Správe katastra Katastrálneho úradu Žilina zodpovedajú nehnuteľnosti zapísané na LV č. X. pre katastrálne územie R. – parc. č. X. – zastavaná plocha vo výmere 1096 m² spolu s rodinným domom č. X., parc. č. X. – záhrada vo výmere 236 m² do troch dní od právoplatnosti rozsudku, návrh o uloženie povinnosti spísať dohodu o vydaní nehnuteľností **zamietol**, odporcom I/ až III/ uložil **povinnosť nahradiť trovy konania** – navrhovateľke 2/ v sume 2500 Sk, navrhovateľom 1/ - 3/ **v sume 178 688 Sk** na účet JUDr. J., ako aj povinnosť zaplatiť na účet Okresného súdu v Žiline **súdny poplatok v sume 200 000 Sk a nahradiť trovy konania štátu v sume 35 198 Sk**, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku.*

Súd prvého stupňa vychádzal z názoru, že v časti týkajúcej sa povinnosti vydať sporné nehnuteľnosti je návrh dôvodný, keď výsledkami vykonaného dokazovania bolo preukázané, že sporné nehnuteľnosti prešli na štát znárodnením vykonaným v rozpore s vtedy platnými zákonnými predpismi v zmysle ustanovenia § 6 ods. 1 písm. k/ zákona č. 87/1991 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o mimosúdnych rehabilitáciách“) a že odporcovia sporné nehnuteľnosti nadobudli od štátu taktiež v rozpore s vtedy platnými predpismi a na základe protiprávneho

zvýhodnenia, ktoré spočívalo v neprimeranom znížení kúpnej ceny, za ktorú ju nadobudli do svojho vlastníctva (§ 4 ods. 2 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách). Konštatoval, že boli splnené aj ďalšie zákonné predpoklady pre vydanie týchto nehnuteľností (§ 3 a § 5 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách). Uviedol, že sporné nehnuteľnosti nikdy neslúžili prevádzke znárodneného a zoštatneného podniku právneho predchodcu navrhovateľov I., lebo sa jednalo o nehnuteľnosti, ktoré slúžili potrebám rodiny. Odporkyňu II/ ako manželku súrodenca povinnej - odporkyne III/ považoval za osobu povinnú v zmysle § 116 Obč. zák. Vo vzťahu k pozemkom, ktoré sú predmetom konania uviedol, že ustanovenia § 8 ods. 4 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách vyložil tak, že sa nevydáva pozemok na ktorom bolo právo osobného užívania a stavba zriadená až po prevzatí štátom. Návrh na uloženie povinnosti uzavrieť dohodu o vydaní nehnuteľností ako nadbytočný zamietol a o náhrade trov účastníkov a trov konania štátu rozhodol podľa ustanovení § 142 ods. 1 a § 148 ods. 1 O. s. p.).

Na odvolanie odporcov I/, II/ a III/ Krajský súd v Žiline rozsudkom z 5. decembra 2005, sp. zn. 8 Co 405/05 rozsudok súdu prvého stupňa **v napadnutej časti** (týkajúcej sa povinnosť vydať spornú nehnuteľnosť) **potvrdil** a odporcom I/ až III/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť navrhovateľom trovy konania v sume 24 287 Sk na účet ich právneho zástupcu do troch dní; vo výroku ktorým bol návrh na uloženie povinnosti spísať dohodu o vydaní nehnuteľnosti zamietnutý, zostal rozsudok súdu prvého stupňa nedotknutý. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa. Z dôvodov jeho rozhodnutia (okrem iného) uviedol, že zo znaleckých posudkov Ing. P., ako aj z kontrolného znaleckého posudku Ústavu súdneho znalectva S. jednoznačne vyplýva, že pri stanovení hodnoty nehnuteľnosti došlo k výraznému zníženiu kúpnej ceny, na ktorom základe možno konštatovať, že právní predchodcovia odporcov, ako aj odporkyňa III/ boli pri nadobudnutí nehnuteľností od štátu protiprávne zvýhodnení. Námietku odporcov spočívajúcu v tom, že sporné nehnuteľnosti nenadobudli od štátu, nepovažoval za dôvodnú, lebo osoby, ktoré v konečnom dôsledku vec nadobudli boli osobami blízkymi vo vzťahu k osobám, od ktorých tieto nehnuteľnosti nadobúdali. Odvolací súd neprihliadol ani na ďalšiu

námietku odporcov týkajúcu sa zmeny stavebno - technického charakteru nehnuteľnosti, lebo k takejto zmene nedošlo ani jej prestavbou na dva samostatné dvojizbové byty; týmto spôsobom sa len čiastočne upravil pôvodný architektonický zámer dvojpodlažného rodinného domu. Zmenu vo výmerách nehnuteľností (pozemkovej knihe a v katastri) nepovažoval za relevantnú, lebo pozemková kniha nezodpovedala za výmeru nehnuteľností a ani zo strany odporcov neboli navrhnuté žiadne dôkazy, z ktorých by vyplývalo, že sporné nehnuteľnosti (v súčasnosti vedené na LV č. X.) nadobudli iným spôsobom, než prevodom od štátu. O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 142 ods. 1 v spojení s ustanovením § 224 ods. 1 O. s. p.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa (okrem zamietajúcej časti týkajúcej sa výroku o uloženia povinnosti spísať dohodu o vydaní veci), ako aj proti rozsudku odvolacieho súdu v časti, ktorou tento súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a rozhodol o náhrade trov účastníkov konania podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O. s. p.) z dôvodu, že rozhodnutia súdov spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.) a takiež preto, že konanie bolo postihnuté inými vadami, ktoré majú za následok nesprávne rozhodnutie vo veci ((§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.). Navrhol, aby dovolací súd rozhodnutia súdov zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V odôvodnení mimoriadneho dovolania poukázal na ustanovenia § 4 ods. 2, § 6 ods. 1 písm. k/, § 8 ods. 4 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách, ďalej na ustanovenia § 2 ods. 1 písm. a/, § 2 ods. 2, § 4 ods. 3, § 5 ods. 1 písm. a/, § 6 ods. 1, § 7 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení účinnom do 28 apríla 1993, na ustanovenie § 4 ods. 2 písm. n/ tohto zákona v znení účinnom do 31. augusta 2005 a napokon aj na ustanovenia § 157 ods. 2 O. s. p. a vyslovil názor, podľa ktorého ustanovenie § 8 ods. 4 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách nevytvára priestor na rozlišovanie medzi pozemkami, ku ktorým bolo zriadené právo osobného užívania pozemkov na pozemky, na ktorých vydávaná stavba stála a pozemkami, na ktorých (naopak) stavba nestála. Predpokladom pre vydanie veci v zmysle § 4 ods. 2 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách je skutočnosť, že nadobúdatelia spornú vec nadobudli buď v rozpore s vtedy platnými predpismi alebo na základe protiprávneho zvýhodnenia. Pokiaľ súdy

vyvodili záver, podľa ktorého pri prevode vlastníckeho práva zo štátu na K., jeho manželku M. a na M. došlo k neprimeranému zvýhodneniu uvedených nadobúdateľov, ktoré spočívalo v neprimeranom znížení kúpnej ceny, opomenuli zohľadniť skutočnosť, že cena určená v znaleckom posudku Ing. J. bola len podkladom pre stanovenie výslednej kúpnej ceny predmetného domu. V konaní však bolo treba skúmať, či kúpna cena domu, ako aj hodnota stanovená v zmluve o zriadení práva osobného užívania pozemku znamená protiprávne zvýhodnenie nadobúdateľov. Keďže z výsledkov vykonaného dokazovania vyplýva, že (bývalý) Okresný národný výbor korigoval cenu určenú spomínaným znaleckým posudkom, bolo povinnosťou súdov preskúmať súlad výslednej kúpnej ceny, ako aj úhrady za zriadenie práva osobného užívania pozemku s vtedy platnými právnymi predpismi. Aj za predpokladu, že by nadobúdatelia sporných nehnuteľností zvýhodnení boli, súdy mali objasniť aj protiprávnosť takéhoto zvýhodnenia. Ak súdy nekonkretizovali právne predpisy, s ktorými bola kúpna cena v rozpore, ich rozhodnutia sú v tomto smere nepreskúmateľné. Vo vzťahu k hodnote zriadenia práva osobného užívania pozemku súdy konštatovali, že cena tohto práva bola v súlade s vtedy platnými právnymi predpismi. Za tejto situácie nebola splnená podmienka vyplývajúca z ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách spočívajúca v protiprávnom zvýhodnení. Vytýkal súdom, že nezohľadnili skutočnosť, že právní predchodcovia odporcov pozemok získali na základe samostatného nadobúdacieho titulu, t. j. na základe dohody registrovanej pod sp. zn. R II 11/76. So zreteľom na to, podmienku protiprávneho zvýhodnenia nemožno skúmať vzájomne s kúpnu cenou domu. Keďže súdy obidvoch stupňov sa nevysporiadali s protiprávnosťou zvýhodnenia nadobúdateľov v súvislosti s kúpnu cenou domu a napriek ich záveru o súlade dohody o zriadení práva osobného užívania pozemku rozhodli o jeho vydaní, vyslovil generálny prokurátor názor, že konanie je postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O. s. p.). K okruhu povinných osôb uviedol, že zákon o mimosúdnych rehabilitáciách je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku špeciálnym predpisom, z ktorého okruh povinných osôb jednoznačne vyplýva a ktorý už ďalej rozširovať nemožno. Pokiaľ teda odporkyňa III/ (M., rod. G.) získala polovicu v sporných

nehnutelnostiach dedením po svojich rodičoch (po K. a M.), nemožno ju považovať za osobu povinnú v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2

zákona o mimosúdnych rehabilitáciách, lebo sporné nehnuteľnosti nezískala prevodom vlastníctva, ale jeho prechodom v dedičskom konaní (ako dedička po poručiteľoch). Napokon generálny prokurátor poukázal na nesprávne rozhodnutie súdov z hľadiska povinnosti zaplatiť súdny poplatok, keď jeho výška nezodpovedala zneniu zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení účinnom v čase podania návrhu (23. marca 1992).

Odporcovia I/, II/ a III/ navrhli, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora v celom rozsahu vyhovel, lebo sa v celom rozsahu stotožnili s námietkami, ktoré sú v ňom uvedené. Vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu v podstate zopakovali názory prezentované pred súdom prvého stupňa, ako aj pred odvolacím súdom, najmä že znárodnenie nebolo vykonané v rozpore s vtedy platnými zákonnými predpismi. Navyše uviedli, že odňatá stavba nebola dokončená, investície na jej dokončenie vynaložil štát; z dôvodu jej nedokončenia ju nebolo možné ani považovať za vec v zmysle práva. Navyše, právni predchodcovia navrhovateľov so znárodnením súhlasili, lebo tak mohli vyriešiť súdne spory týkajúce sa pohľadávky, ktoré voči nim uplatňoval štát súdnou cestou v roku 1951. Uviedli, že kúpna cena (126 218 Kčs) bola bývalým Okresným národným výborom v Žiline stanovená vyššie v porovnaní s cenou určeniu znalcom Ing. H. (112 513 Kčs), čiže v skutočnosti bolo zaplatených o 13 705 Sk viac. Poukázali na cenové predpisy platné v čase prevodu vlastníctva (Vyhl. č. 47/1969 Zb.) vrátane smerníc platných pre predaj rodinných domčekov. Poukázali aj na ustanovenia § 8 ods. 1 ods. 4 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách s tým, že sporná stavba stratila svoj pôvodný stavebno – technický charakter a že k pozemku bolo pôvodne zriadené právo osobného užívania pozemku, takže tieto nehnuteľnosti sa nemali vydať. Namietali aj skutočnosť, že odporkyňa III/ (M.) so zreteľom na spôsob nadobudnutia podielu v spornej nehnuteľnosti (v dedičskom konaní vedenou pod sp. zn. 4 D 1398/88) nemožno považovať za osobu povinnú v zmysle zákona o mimosúdnych rehabilitáciách.

Navrhovatelia (vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu a jeho doplnku) navrhli, aby dovolací súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky zamietol z dôvodu, že rozsudok súdu prvého stupňa, ako aj rozsudok odvolacieho súdu sú vecne správne v podstate z dôvodov, ktoré uviedli v priebehu konania pred súdom prvého stupňa, ako aj v odvolacom konaní. Zdôraznili, že pozemok, ku ktorému bolo zriadené právo osobného užívania pozemku, taktiež možno vydať oprávneným, ak ho fyzická osoba získala v súvislosti s nadobudnutím vlastníckeho práva k stavbe stojacej na takomto pozemku, pričom v danom prípade tieto podmienky splnené sú. V súvislosti so zvýhodnením odporcov trvali na tom, že toto spočívalo vo zvýhodnenej kúpnej cene, za ktorú právni predchodcovia odporcov nehnuteľnosť nadobudli. Uviedli, že podkladom pre určenie kúpnej ceny bol posudok znalca Ing. H., ktorý sa dopustil viacerých podstatných chýb, keď vykonal dvojité zníženie ceny a zmiešal prvky dlhodobej a krátkodobej životnosti stavby a neocenil vonkajšie úpravy. Trvali aj na tom, že odporkyňa III/ M. je taktiež pasívne legitimovaná v tomto spore, lebo nastúpila do práv a povinností svojej právnej predchodkyne M.. Napokon zdôraznili, že v predmetnej veci nie je daná príčinná súvislosť medzi vadami konania (vytýkanými generálnym prokurátorom) a nesprávnosťou (mimoriadnym dovolaním) napadnutých súdnych rozhodnutí.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že boli splnené podmienky pre podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky a že dovolanie je prípustné, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p.) preskúmal obidva napadnuté rozsudky, ako aj konanie, ktoré im predchádzalo a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je iba čiastočne dôvodné.

Predmetom konania nárok na vydanie veci v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách, podľa ktorého povinnými osobami sú tiež fyzické osoby, ktoré nadobudli vec od štátu, ktorý získal oprávnenie s ňou nakladať za okolností uvedených v § 6 zákona, a to v prípadoch, keď tieto osoby nadobudli vec buď

v rozpore s vtedy platnými predpismi, alebo na základe protiprávneho zvýhodnenia osoby nadobúdateľa, ďalej aj osoby blízke týmto osobám, pokiaľ na ne tieto osoby vec previedli. V tejto súvislosti treba poukázať predovšetkým na legitímny cieľ právnej úpravy (zákon č. 87/1991 Zb.), ktorým je navrátenie majetku pôvodným vlastníkom, resp. ich právnym nástupcom, vedené snahou demokratického právneho štátu odčiniť, resp. zmierniť krivdy spôsobené totalitným režimom a v tomto prípade ho súdy mali na zreteli.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní spochybnil niektoré (nie všetky) predpoklady úspešného vydania veci v zmysle citovaného zákonného ustanovenia, preto predmetom dovolacieho prieskumu boli len tie z nich, ktoré boli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uvedené, resp. v mimoriadnom dovolaní uplatnené. Z uvedeného dôvodu vychádzal dovolací súd zo skutočnosti, že v preskúmvanej veci sporné nehnuteľnosti prešli na štát znárodnením vykonaným v rozpore s vtedy platnými právnymi predpismi (§ 6 ods. 1 písm. k/ zákona o mimosúdnych rehabilitáciách) a že tento rozpor spočíval (ako uzavreli súdy) v tom, že znárodnené nehnuteľnosti nikdy neslúžili na prevádzku znárodneného podniku (§ 4 ods. 3 zákona č. 121/1948 Zb. o znárodnení v stavebníctve). Sporné nehnuteľnosti mali slúžiť potrebám rodiny, čo bolo preukázané z výmeru Štátneho stavebného úradu v Žiline z 5. 9. 1947, číslo X. podľa parc. č. X.; v skutočnosti sa jednalo o rodinný dom, ktorý nemohol slúžiť prevádzke znárodneného podniku. So zreteľom na uvedené, v predmetnej veci je splnená zákonná požiadavka spočívajúca v spôsobe nadobudnutia sporných nehnuteľností fyzickými osobami, t. j., že ich nadobudli za okolností uvedených v ustanovení § 6 ods. 1 písm. k/ zákona o mimosúdnych rehabilitáciách.

*Z aspektu **protiprávneho zvýhodnenia** právnych predchodcov odporcov pri nadobúdaní sporných vecí do vlastníctva dovolací súd dospel k záveru, že s existenciou tohto zákonného predpokladu vydania veci v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách sa súdy dostatočne zaoberali a záver, ku ktorému dospeli, náležite odôvodnili, keď v tomto smere poukázali na výsledky znaleckého dokazovania vo veci (znalcom Ing. P., podľa ktorého došlo k dvojitému*

zniženiú ceny nehnuteľnosti (dvojnásobnej amortizácií). Aj podľa záverov Ústavu S. sa cena nehnuteľnosti cielene znižovala, keď jej opotrebovanie bolo určené na 33% a okrem tohto zniženia bolo použité aj druhé zniženie kúpnej ceny. K cene nehnuteľnosti bolo tiež treba pripočítať aj hodnotu možnosti využitia pivnice pod terasou ako garážového priestoru, a celkové ohodnotenie stavby z hľadiska architektonického návrhu, ako aj celkové zhodnotenie základných dlhodobých prvkov životnosti stavby. Súdy v odôvodnení rozhodnutí špecifikovali, v čom spočívalo zvýhodnenie nadobúdateľov, dovolací súd v podrobnostiach poukazuje na ich správne závery a s námietkou generálneho prokurátora uvedenou v mimoriadnom dovolaní sa preto nestotožnil. Navyše treba uviesť, že pokiaľ zvýhodnenie nadobúdateľov spočívalo v nesprávne určenej (zniženej) kúpnej cene, ide súčasne aj o protiprávnosť, lebo cenu bolo možné určiť len podľa právneho predpisu.

Ďalšia námietka spočívala v **okruhu osôb povinných**, keď v zmysle mimoriadneho dovolania takouto osobou nemala byť odporkyňa III/ so zreteľom na spôsob nadobudnutia podielu v spornej nehnuteľnosti (nie prevodom vlastníctva, ale jeho prechodom v dedičskom konaní). Možno uviesť, že v rovnakom postavení ako osoba, ktorá získala vec od štátu buď v rozpore s vtedy platnými predpismi alebo v dôsledku protiprávneho zvýhodnenia, sú aj osoby tejto osobe blízke, na ktoré zmienená fyzická osoba majetok previedla. Tato dikcia skutočne znamená, že v uvedenom postavení nemôžu byť dedičia osôb, ktoré vec získali v rozpore s vtedy platnými predpismi alebo preto, že boli protiprávne zvýhodnení. Dedičstvo sa totiž podľa § 460 občianskeho zákonníka nadobúda smrťou poručiteľa a dedenie spočíva na princípe prechodu majetku poručiteľa na dediča. Pre dediča osoby, ktorá vec získala od štátu v rozpore s vtedy platnými predpismi alebo za situácie, že bola protiprávne zvýhodnená, teda režim vyššie citovaného ustanovenia zákona č. 87/1991 Zb. neplatí, čiže taký dedič nemôže byť povinnou osobou podľa zákona č. 87/1991 Zb. a nemožno proti nemu úspešne podať návrh na vydanie veci podľa ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách.

V predmetnej veci je však situácia taká, že právni nástupcovia pôvodných vlastníkov sporných nehnuteľností sa (po splnení ďalších zákonných náležitostí) domáhali na súde vydania nehnuteľností návrhom z 21. marca 1992, ktorý deň je (okrem iného) taktiež relevantný z hľadiska posúdenia statusu fyzickej osoby, ako osoby povinnej zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách. Ako je zrejmé z obsahu spisu, sporný rodinný dom (ako stavbu) a následne právo osobného užívania k príslušným pozemkom pôvodne nadobudli K. a manželka M. v polovici a odporkyňa III/ (M., rod. G.) taktiež v polovici, čo sa stalo na základe kúpnej zmluvy z 21. 1. 1976, registrovanej pod sp. zn. RI 35/76 a dohody o zriadení práva osobného užívania pozemku registrovanej pod sp. zn. R II 11/76. Rozhodnutím z 15. 11. 1988 (právoplatným tohto istého dňa) bývalé Štátne notárstva v Žiline schválilo dohodu, podľa ktorej nadobúdateľkou dedičstva predstavujúceho ¼ sporného rodinného domu ako aj práva osobného užívania pozemkov sa stala pozostalá manželka M. G. (bez povinnosti vyplatiť spoludedičov), teda menovaná osoba bola spoluvlastníčkou ½ spornej nehnuteľnosti a spoluvlastníčkou druhej polovice bola odporkyňa III/, ktorá 5. mája 1989 uzavrela o odporcami I/ (I.) a odporkyňou II/ (M.), kúpnu zmluvu registrovanú pod sp. zn. R I 606/89, podľa ktorej predala svoj spoluvlastnícky podiel (v jednej polovici) odporcom I/ a II/ s tým, že na týchto odporcov prešlo aj právo osobného užívania k príslušným pozemkom v jednej polovici. Keďže právna predchodkyňa odporkyne III/ v priebehu súdneho konania zomrela (1. 8. 1995) a odporkyňa III/ je jej právnou nástupkyňou, bolo treba vyriešiť otázku, či povinnosť odporkyne II/ v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách prešla jej smrťou na odporkyňu III/ alebo sa tak (so zreteľom na vyššie uvedený výklad) nestalo.

Najvyšší súd dospel k záveru, že na nastolenú otázku treba odpovedať kladne, teda, že na odporkyňu III/ v zmysle ustanovenia § 579 Občianskeho zákonníka prešla povinnosť zomretej osoby ohľadne riadne uplatneného nároku oprávnenou osobou v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1, ods. 4 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách (ktorý taktiež nebol spochybnený) a to do výšky nadobudnutého dedičstva. Na základe vyššie uvedených skutočností totiž došlo k tomu, že odporkyňa III/ sa síce

pôvodne zbavila svojho postavenia povinnej osoby tým, že svoj podiel v nehnuteľnosti previedla zmluvou (z 5. 5. 1989) na odporcov I/ a II/, ale na druhej strane, dostala sa do pozície osoby povinnej na základe prechodu povinnosti zomretej osoby, voči ktorej bol riadne uplatnený reštitučný nárok podľa § 5 ods. 1, ods. 4 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách. Následkom jej právneho úkonu povinnými osobami sa stali odporcovia I/ a II/, ako osoby jej blízke v zmysle ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka. S názorom vyslovenom v mimoriadnom dovolaní by bolo možné súhlasiť len vtedy, ak by nárok na vydanie veci smeroval voči fyzickej osobe, ktorá vec (tvoriacu predmet reštitučného nároku) zdedila ešte pred uplatnením nároku na jej vydanie v súdnom konaní v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách. V predmetnej veci však o takýto prípad nejde.

*Napokon sa treba vyporiadať aj s otázkou **rozsahu vydania**, najmä či prichádza do úvahy jeho obmedzenie vyplývajúce z ustanovenia § 8 ods. 4 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách, v zmysle ktorého sa oprávnenej osobe nevydáva pozemok, ku ktorému bolo zriadené právo osobného užívania. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že jednotlivé ustanovenia zákona o mimosúdnych rehabilitáciách nemožno vykladať izolovane, ale v ich vzájomnej súvislosti a s prihliadnutím na zmysel príslušnej právnej úpravy. V prípade, ak určité ustanovenia umožňujú rôznu interpretáciu, treba pri ich výklade a aplikácii vychádzať z **ústavných princípov** a prihliadať aj na **zmysel** tej – ktorej zákonnej úpravy. Keďže zmyslom reštitučných predpisov je zmiernenie následkov niektorých majetkových a iných krívd, treba voliť taký spôsob interpretácie právneho predpisu, prostredníctvom ktorého sa dosiahne náprava spôsobenej krivdy. I keď právna úprava nerozlišuje medzi pozemkami, na ktorých bola zriadená stavba a na ktorých stavba zriadená nebola (na čo poukazuje generálny prokurátor), treba vyvodit', že ustanovenie § 8 ods. 4 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách nevytvára absolútnu prekážku vydania takéhoto pozemku, ale len prekážku všeobecnú, ktorá umožňuje prihliadnúť na všetky okolnosti konkrétnej veci v duchu vyššie uvedeného výkladu. Citované zákonné ustanovenie sa totiž viaže iba na povinnosť vydania pozemku a nie na vlastnícke právo; tvorí teda prekážku vydania veci, na ktorú by za iných okolností bol nárok. Potom nie je významné, že dohody o zriadení práva*

osobného užívania boli uzavreté v súlade so zákonom (vtedy platným). Vychádzajúc z vyššie uvedeného Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že obmedzenie vydania veci vyplývajúce u ustanovenia § 8 ods. 4 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách sa nevzťahuje na pozemky v držbe fyzickej osoby, ktorá právo osobného užívania k nim získala v súvislosti s nadobudnutím vlastníckeho práva k stavbe na ňom stojacej a za podmienok uvedených v ustanovení § 4 ods. 2 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách. Takéto obmedzenie sa nevzťahuje ani príslušný pozemok, ktorý so zastavaným pozemkom tvorí jeden funkčný celok.

Keďže odvolací súd, ani súd prvého stupňa nepochybili v právnom posúdení spočívajúcom v závere, že v posudzovanej veci vydaniu sporných pozemkov nebráni ustanovenie § 8 ods. 4 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách, mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutia netrpia vadou uvedenou v ustanovení § 243f ods. 1 písm. c) O. s. p. preto dovolací súd preto mimoriadne dovolanie smerujúce proti napadnutým častiam rozsudkov súdov nižších stupňov zamietol (§ 243b ods. 1 veta pred bodkočiarkou O. s. p., s použitím § 243i ods. 2 O. s. p.).

Napokon, v rámci rozhodovania o poplatkovej povinnosti odporcov súdy nerešpektovali znenie ustanovenia § 17 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb., podľa ktorého z poplatkových úkonov navrhnutých alebo za konania začaté pred účinnosťou tohto zákona sa vyberajú poplatky podľa doterajších predpisov, i keď sa stanú splatnými po účinnosti tohto zákona. So zreteľom na uvedené, bolo treba vychádzať zo znenia predmetného zákona účinného ku dňu podania návrhu, t. j. k 23. marca 1992. Po jeho zohľadnení potom bolo treba aj modifikovať výšku povinnosti uloženej odporcom z uvedeného titulu. So zreteľom na to, že súdy takto nepostupovali, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Okresného súdu v Žiline z 23. marca 2005 č. k. 12 C 473/92 v spojený s rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 5. decembra 2005 sp. zn. 8 Co 405/2005 v časti týkajúcej sa povinnosti odporcovi I/ až III/ zaplatiť na účet Okresného súdu v Žiline súdny poplatok v sume 200 000 Sk zrušil a v rozsahu zrušenia vec vrátil Okresnému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

*O povinnosti odporcov I/ až III/ nahradiť (spoločne a nerozdielne) v konaní úspešným navrhovateľom I/ až 3/ trovy dovolacieho konania v sume 6376 Sk Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v súlade s ustanovením § 148a ods. 2 O. s. p.. So zreteľom na podstatný úspech v dovolacom konaní navrhovateľom vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania (§ 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 a § 243b ods. 4 a § 243j ods. 2 O. s. p.). Navrhovateľov vznikli trovy z titulu ich právneho zastúpenia v dovolacom konaní, v ktorom ich právny zástupca podal vyjadrenie k mimoriadnemu dovolaniu (18. 9. 2006), ako aj jeho doplnok (18. 12. 2006), t. j. za dva úkony právnej pomoci v súlade s ustanovením § 11 ods. 1 vyhl. č. 655/2004 Z. z. , t. j. v sume rovnajúcej sa jednej trinástiny výpočtového základu zo sumy 16381 Sk t. j. (1260 Sk). Pri zastupovaní troch osôb bolo treba trojnásobok tejto sumy znížiť v súlade s ustanovením § 13 ods. 3 o 20% a k výsledku pripočítať dvakrát režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhl. č. 655/2004 Z. z.) v sume 328 Sk (164 Sk x 2), takže celková odmena právnejmu zástupcovi odporcov činí **6376 Sk** ($1260 \times 3 = 3780 : 100 \times 20 = 756$; $3780 - 756 = 3024 \times 2 = 6048 + 328 = 6376$ Sk).*

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný žiadny opravný prostriedok.

V Bratislave 30. januára 2008

JUDr. Daniela Švecová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

